

ציודה לדרך:

עלון תורני אקטואלי לילדי ישראל

יו"ל מידי שבוע עם תכנים מגוונים!

פרשת תולדות

עלון מס' 64 שנה 2

בדרך התפלה

צדיקים". שלש מתוך האמהות: שרה, רבקה ורחל - עקרות היו, ולאחר תפלה נפקדו בפרי בטן. בורא העולם חפץ בתפלותיהן של האמהות, ולא ברה אותן בילדים, כדי לשמע את תפלתן.

מדרש אחר מתאר רגע דרמטי ומכונן בהסטוריה של עם ישראל, שארע זמן קצר אחרי יציאת מצרים. פרעה רודף אחרי בני ישראל בנסיון לתפס אותם ולהשיב אותם למצרים, ובני-ישראל חוששים ומתחילים להתפלל. "למה עשה הקדוש ברוך הוא להם ככה?" שואל המדרש, ומשיב: "שהיה הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן."

למה הדבר דומה? רבי יהושע בן לוי מביא על כך משל. מלך אחד היה בדרך ביצר, כשלתע שמע צעקות: הצילו! הצילו אותי מידי השודדים! המלך נחפו לעזרה, וראה שקולות הצעקה הגיעו מפונגה של נסיכה, בת אצולה שנפלה בידי שודדים. הציל אותה

פרשתנו פותחת בתאור צפיתם של יצחק ורבקה לילדים. משה שנים ארפות לא זכו לפרי בטן, עשרים שנה של צפיה! "ויצתה יצחק לה' לנכח אשתו". יצחק מתפלל בעבור אשתו, וחז"ל הוסיפו ופרשו שהתפלל מול אשתו - יצחק עומד בזוית זו ומתפלל, ורבקה עומדת בזוית אחרת ומתפללת. לא נאמר "ויתפלל יצחק" אלא "ויצתה יצחק". עתירה היא מעשרה לשונות של תפלה, ופרושו כפי שפירש"י: "הרבה והפציר בתפלה". חז"ל למדונו כי תפלה מסוגלת להתקבל במקום קדוש, ועל כן נסעו יצחק ורבקה אשתו להר המוריה, למקום העקדה ושם התפללו, כדי לעורר זכות לפני רבון העולמים. "כאן נעקדתי לכבודך, כאן פשטתי צוארי למענה, אגא ה', קבל תפילתי! ואכן, התפלות התקבלו, ומהר רבקה אשתו". ידועים דברי חז"ל: "למה היו אמהותינו עקרות - שהיה הקב"ה מתאנה לתפלתן של

לשקית, והוציא ממנה סדור תפילה לתלמידים השירה לבנו. "מה מיחד בסדור הזה?" התעניינתי, "מדוע הסדור גרם לך להתרגשות רבה כל כך?" הרופא ספר: "לפני כחמש עשרה שנה התחתנתי עם אשתי. כעבור מספר שנים בהם לא זכינו להפקד, נודע לנו, לצערנו הרב, כי על פי הרפואה, אין סכוי שנוזפה להביא ילדים לעולם, לכן, לאחר זמן מה קבלנו לאמוץ תינוק חמוד, גדלנו ונחנכנו אותו במסירות רבה".

"לפני כשנה", ממשיך הרופא לספר, הובן המאמץ עלה לפתח א' בתלמוד תורה. כעבור מספר חדשים, נערכה לילדי הפתח 'מסבת סדור', שבה קבל כל ילד סדור תפילה מהדר. והנה, לאחר המסבה, הבחנתי שהבן נתון בהרגשת רוממות לא רגילה. פניו היו קורנות מאשר והיה אפשר לחוש את ההתרגשות הגדולה המתחוללת בקרבו. גם כשהגיע הביתה הוא היה מרגש עד מאד.

"בני היקר", פניתי אליו, "מה היה היום, מדוע אתה כל כך מרגש?" "מה השאלה?", תממה לעברי, "הרי קבלתי היום סדור!" המשכתי להתעניין: "ורק בגלל שקבלת סדור אתה כל כך מרגש ונסער?" והבן שעדין בטוח, שאני אביו 'האמת', השיב כשענינו מוצפות בדמעות: "אבא, הרי עכשו שיש לי סדור, וברוך ה' יודע אני להתפלל, אוכל לבקש מבורא העולם – תן לי אה! מעתה לא אפסיק להתפלל, לזעק לבכות ולהתחנן – אגא רבוננו של עולם, חוס ורחם עלי. אני רוצה אה!"

"כל כך רחמתי על הילד התמים והצדיק. ליבי ממש נחמץ בקרבי. אה ודאי שלא גלית לך, שאין כמעט כל סכוי, שנוכל להביא ילד לעולם שיהיה אחיו".

וכאן, הרופא הבכיר אינו מתאפק ופורץ בככי, ומסיים את ספורו: 'מסבת הסדור נערכה לפני פחות משנה, היום זכינו בסיענתא דשמאי להכניס את בננו הנולד לנו – לאחר חמש עשרה שנות עקרות, בביתו של אברהם אבינו!'

כמה מדהים ומחזק הכח הנפלא של התפילה מעמק הלב, שבכחה לפתח שערי שמים ולהוריד ישועות.

והביאה למקום ישוב. חלפו ימים והמלה המציל בקש להתחתן עם הנסיכה, אבל היא סרבה אפילו לדבר אתו. מה עשה המלה? שלח שוודים אל הנסיכה ואז היא החלה לצעק אל המלה שיבוא לעזרתה. כששמע את קולה, אמר לה: רציתי לשמע את קולך... האם פצת תזכרי את חסדי?

כה גם היה עם בני ישראל, כשסבלו במצרים תחת ענני פרעה, הם היו זועקים לבורא העולם שיגאל אותם. אבל כשהשתחררו מהעבדות ויצאו לחרות, כבר לא צעקו אל ה', ולפיכך ה' הכניס בלב פרעה לרדף אחריהם, כדי שעם ישראל ישבו להתפלל אליו. ועל כך אמר הפסוק: "יונתי בחגי הסלע השמיעני את קולך!"

מעניין למצא רעיון דומה כבר בבריאת העולם. בגמרא מובאת סתירה לכאורה בין שני פסוקים; פסוק אחד מספר לנו שכבר ביום השלישי לבריאת העולם הארץ הוציאה דשא, אבל ביום הששי נאמר ש'כל שיח השדה טרם יהיה בארץ', דהיינו שעדין לא גדל שום צומח. כדי לישב בין שני הפסוקים, מסביר האמורא רב אסי את ההסבר הבא: עשבים צצו כבר ביום השלישי, אה לא גדלו עד שביום הששי הגיע אדם הראשון והתפלל עליהם ובקש על גדילת הצמחים. 'ללמדה שהקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתו של צדיקים'.

ראינו אם כן את האמהות שחכו שנים לפני בטן, את עם ישראל שברח מבהל מפני פרעה, ואת הדשאים שחכו בקצר רוח; כל אלו קרו למטרה אחת בלבד – בורא העולם חפץ לשמע את תפלת ילדיו!

וכל כך למה? ה' חפץ בקרבנותנו. הקב"ה רוצה שגשאר קרובים אליו – ועל כך נאמר "קרוב ה' לכל קראיו, לכל אשר יקראהו באמת".

על כחה של תפילה ספר הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א ספור מרגש ונפלא: "לאחר אחד משעורי הרופאים שמסרנו לפני רופאי ישראל, הבחנתי ברופא בכיר הממתין לי מחוץ לפתח בית המדרש. כשפניתי אליו, ראיתי שבידו אוזו שקית וסבר פניו מרגש מאד. שאלתי אותו: "דוקטור, רצית לומר לי משהו?" מחמת סערת הרגשות שהיה שרוי בה, היה קשה לו מאד לדבר. הוא הכניס את ידו

בְּדֶרֶךְ הַפְּרָשָׁה

לעת זקנותו, קרא הרופא לעורה דין ובקשו לרשם צנאה. העו"ד שהפיר את בנו המצלח של הרופא אמר: "אני מבין בודאי שכבודו רוצה לרשם הכל על שם הבן הקטן?" "לא", השיב האבא, "רשם הכל על ששת הבנים האחרים, ולקטן אל תתן כלום!" התפלא עורה הדין וזעק: "מדוע?"

השיב הרופא החכם: "בני הקטן אינו זקוק לכסף שלי. הרי לאחר מותי - כל הקליניקה שלי תעבר לרשותו, כי לאחיו האחרים אין ענין בה. המוניטין שלו כבר גדול, הקלוחות שלי מכירים אותו, הם יגיעו אליו והוא יתפרנס בכבוד.

לצמתי - אחיו זקוקים לכסף כדי להמשיך בבובונות שלהם. אין לי ספק כי עד מהרה לא ישאר מכל הוני מאומה, כי בטפשותם הם יבזבוזו אותו מיד. אה חושש אני שאם אתן גם לו כמותם, יבואו הם אל האח הקטן וידרשו את ממונו בטענה: "כל העשר שלך הוא מאבינו. הרי קבלת חלק כמונו ובנוסף קבלת גם את רזי המקצוע..." כעת, כשלא יקבל מאומה, ממילא לא תהיה לאחים תרעמת על אחיהם הקטן..." כן הוא הנמשל: יצחק ידע שיעקב יתנה 'מסדר', שהרי למוד התורה שילמד, יביא עמו עשר וכבוד כמאמר חז"ל: "ארה ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד..." הוא רצה למנע מעשו להתנפל לבנו יעקב בעתיד ולכן העדיף לברה דוקא את זה שזקוק יותר לברכותיו...

בפרשה נלמד כי יצחק אבינו מעדיף לברה את עשו. הוא מבקש ממנו שיצוד לו ציד ויעשה מטעמים 'בעבור תברכה נפשי בטרים אמות'. מדוע מבקש לברה דוקא את עשו ולא את יעקב? יש התולים זאת בעורונו של יצחק אבינו, בהיותו סומא לא ראה מעשיו הרעים של עשו בנו... אה לא כן, צדיקים אינם זקוקים לעינים בשביל לראות! צדיקים רואים את נשמת האדם, את פנימיותו, וברור לנו כי עשו לא הצליח לרמות את אביו. אם כן, אפוא, מדוע בחר לברה דוקא את עשו?

מתרץ רבנו משה 'האלשיך הקדוש' על פי משל, למה הדבר דומה: הנה רופא שהצליח במלאכת רקיחת תרופות ועקר ממחיותו היתה בצמחי מרפא ובשיטות יעילות לרפוי חולים. רבים נתדפקו על דלתותיו, והוא התעשר עשר גדול. שבעה בנים היו לו לרופא. אה לצערו, בניו היו הוללים ומתענגים, שוקעים ברכישת בגוד ובטיולים ברחבי המדינה. בהיות אביהם עשיר גדול מיצור תרופות טבעיות ומכירת שקויים ומשחות פלא, היו הבנים חיי ראיה מבלי להשקיע בפתוח אישי ורכישת דרכי החכמה. רק הבן הקטן היה לאביו לעזר. הוא היה מתלנה אליו בלכתו ביער ובבקעה לתור אחר צמחי המרפא. הוא היה מסייע לאביו ברקיחת הסמנים. ישב לצדו, למד את סודות הרפואה, עמד על דרך גדול הצמחים המיחדים ואף התנסה בעצמו ברקיחת תרופות כשאביו נעדר מהמרפאה.

בְּדֶרֶךְ הַמִּדּוֹת

מרגיש מצד זה - כה חברי מרגיש אלי מצד אחר. כאשר אוהבים את השני - גם בלבנו מתעוררת אהבה. אם ח"ו אני מרגיש שאדם שונא אותי, זה בגלל שיש בלבי עליו. בסוף פרשתנו מצוה רבקה את יעקב בנה לנוס

שלמה המלך קבע כלל לחיים והגדיר לנו את קשרי הגומלין בין בני אדם: "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". כשם שבמים נראים בדיוק תו פניו של המסתכל בהם, כך יחס הזולת אלינו הוא שקוף מדיק של יחסנו אליו. מה שאני

יקרה? כאשר לא תהא גם בלבו של יעקב שום טינה על אחיו הסורר שבגללו עליו לנדוד לבית לכן הארמי, לצאת מארץ ישראל, ולהתרחק מהוריו הצדיקים.

לקח זה, חשוב עבורנו ומעשי לחיינו מדי יום בימו. בכדי להגביר את אהבת חברינו אלינו – נגביר אנחנו את אהבתנו אליהם. ובכדי למנוע פעם ומדון פלפינו, נבצר מלפנו רגשי טינה והקפדה על האחרים.

לחרו, לבית לכן אחיה, וזאת בגלל עשו אחיו המבקש להרגו. היא ממשיכה ואומרת: "וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיה - עד שוב אף אחיה ממך ושכח את אשר עשית לו ושלחתני וילקחתיך משם". כפל הלשונות מעורר שאלה, מדוע הכפלו הדברים? דרש הגאון רבי יצחק מוולוז'ין (בנו של רבנו רבי חיים), שכונתה היתה שיעקב ישהה בבית לכן עד שלא תהא בלבו של עשו טינה עליו. ומתי זה

בדרך הצדיקים

ובאר בהתרגשות, כל אדם נדון בעת פטירתו על מעשיו לארה ימיו חיי. אה זה לא נגמר עכשו! רבי אהרן לקח את דמותו התמירה של רש"י הקדוש, ובאמצעותו הסביר את דבריו: "רבי שלמה יצחקי חי 65 שנה, בהם הרביץ תורה והרבה במעשים טובים. הפיץ בקרב בני התורה 'קונטרסים' בהם באר את המקרא והתלמוד, פתח צהר לכל לומד מנער ועד זקן. רש"י נפטר עטור מעשים והותיר אחריו תלמידים רבים וצאצאים גדולי תורה. נשמתו עלתה למרום ובשערי בית דין של מעלה הכריזו: 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק!' הוא נדון לחיי נצח במחצת נשמות גדולי ישראל. אה מעשיו הטובים של רש"י לא נעצרו עם פטירתו!" נשא הרב אהרן קוטלר את קולו ברגש: "הרי ממשיכים עד ימינו אנו להבין ולהשכיל בדברי תורה בזכות רש"י הקדוש! כל ילד וילדה מתענגים עם פרושיו על פסוקי התורה, בחורים מבינים עמודי הגמרא בזכותו. אברכים לומדים 'תוספות' שנכתבו ע"י תלמידיו ונכדיו. כל זה בזכותו! מדי שנה, ביום הרת עולם נדון רש"י מחדש! מתוספים לו זכיות רבות, 'רביות' ללא סוף!

המשיה הרב קוטלר והחזיר את קהל שומעיו המרתק, לעולם ההנה; כה הדבר גם עם המרים תרומה להצלת ילדי ישראל מחנוה קלוקל. בזכות התרומה שלה עוד ילד יהודי יקרא קריאת שמע וזכה ללמוד תורה, בזכותה יניח תפלין ומשיה ליישיבה קדושה ובזכותה יקים בית יהודי כשר! וכה, בכל שנה ושנה ידונו אותה מחדש - בזכיות מצטברות ומתוספות. אין גבול לגדל הזכות! אחרי מאה שנה עוד יוסיפו לה זכיות בעולם האמת על נכדיו של ילד זה, כי בזכות תרומתה זכית להציל דורות! השקעה נצחית שתמשיה להניב פרות למניפי תרומה למלאכת הקדש.

השבו, ביום ב' בכסלו חל יום פטירתו של המאור הגדול, רבנו אהרן קוטלר זצ"ל. הרב קוטלר, מגדולי הדור אשר נמלטו מאימת הנאצים ומצאו חוף מבטחים באמריקה, השקיע רבות בשקום 'עולם התורה'. באותם ימים שאחרי מלחמת העולם השנייה. רב האנשים עסקו בשקום משפחתי וכלכלי, עסקו בעבודה ו'ביזנס', אה רבי אהרן עמל לרומם את כרן התורה. הוא יסד את ישיבתו 'בית מדרש גבוה' בעירה ליקווה, שהפכה להיות אם-הישיבות בארצות הברית עד עצם היום הזה.

הרב קוטלר היה בין המיסדים המרפויים של מרפו החנוה העצמאי, מתנה אכפתיות ואחריות לכל ילד וילדה באשר הם. הוא כתת רגליו לארפה ולרחבה של ארצות הברית, במטרה לגייס כספים לבסוס 'החנוה העצמאי'. למרות שהוא נשא בעל ישיבתו, ישיבת ליקווה, השקיע רבות גם באסוף תרומות למען החנוה העצמאי שבארץ ישראל.

באחד מנאומו הצבוריים למען 'החנוה העצמאי', פתח בשאלה: כל אדם מתיצב בפני בית דין של מעלה לאחר פטירתו מן העולם. שוקלים את מעשיו, בודקים את הנהגותיו, מכריעים בין מעשיו הטובים לרעים והפסק נתן בעולם האמת - גן עדן, או שחלילה עליו להטהר קדם בגיהנם ורק אח"כ להגיע לגן עדן. אם כה, שואל הרב קוטלר, מהו "יום הדין הגדול והנורא" לעתיד לבוא, עליו נאמר כי יבדקו כל אדם מי זכה לקום לתחייה ולחיות לעולם הבא? זאת ועוד, הגמרא מלמדת כי בכל שנה ביום ראש השנה ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני השי"ת. על מה דנים את המתים? הרי כבר דנו אותם בעת פטירתם?

המערכת החנוכית פורחת לאורם ובהדרכתם של גדולי ישראל שליט"א ובצורתם של "ברי דעת" המבינים את גדל הזכות להיות שותף בנשיאה בעל – ובניסיעה לבית הספר...

'קרן ההסעות' הוא מפעל המקנה זכויות לגיזח נצחים. זהו גלגל הצלה ענק של הצלה רוחנית והסעת תלמידים מדי יום ביומו למוסדות תורה בהם מקנים לילדים ערכי נצח והשקפה טהורה וזכה.

הבקר, (בעת כתיבת שורות אלה) התקשר לפעיל מרכזי בקרן ההסעות אדם שהציג את עצמו כ'תמיר אביו של גריה' (השמות אינם בדויים), וספר: "אחת ההחלטות הטובות שאשתי ואנכי עשינו בחיים, היא ההחלטה לרשם את בננו גריה לתלמוד תורה! וזאת רק בזכות ההסעה הנוחה והזמינה. ללא הסעה מהישוב שלנו – זה לא היה קורה!"

רבי אהרן קוטלר מביט עלינו ממרום, רואה ומתרגש. זה חלקי מכל עמלי. כמה ימים, שבועות וחדשים פתת רגליו למען החנוכה העצמאי, כמה לילות ישן בתחנות רפכת במקום לנוח בביתו, כמה השקיע וטרח. ב"ה

בדרך התורה

ועבר, בתי מדרשות. הוא יושב ולומד! תלמיד חכם אינו זה "שיודע" אלא זה שלומד!
בכל דור ודור שמרו אבותינו על מצות למוד התורה פעל בבת עינם. יהודי קובע שעורים יומיים, בחבורה או בחברותא, למוד בבית ולמוד בבתי המדרש. הלמוד הוא מרכז חיי היהודי. כל סדר יומו סובב סביב שעות הלמוד. חז"ל אומרים, פי כאשר אדם עומד בפני בית דין של מעלה לאחר מלוי ימיו ושנותיו, אחת השאלות הראשונות שהוא נשאל היא השאלה: 'קבעת עתים לתורה?' באחת מדרשותיו של רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, אמר כי ישנו כלל בהלכה: "כל קבוע – כמחצה על מחצה". ודרש כמין חמר; על היהודי להקפיד על קביעת עתים לתורה – שהלמוד יהיה קבוע! תור לרופא? – אחר הלמוד. השתתפות בארוע? – אחר הלמוד. הלמוד הוא בזמן קבוע בכל יום, וסביבו מתנהל מהלך היום. מי שעושה כה, הרי זה נחשב "כמחצה על מחצה". וכה, גם אם לומד שעה אחת ביום, כיון שהקפיד על הקביעות, נחשב לו בשמים כאלו למד חצי יום!

חכמות העולם תלויות בידיע. על הרופא לדעת את חכמת הרפואה, הנגר צריח לדעת איך לעבד עם עץ והחטיט הוא זה שיודע את אומנות התפירה. שונה הוא הדבר בתורה הקדושה, בה מצויים אנו בשתי מצוות מקבילות: האחת – מצות ידיעת התורה. על יהודי לדעת את חלקי התורה בכדי שיוכל לשמר, לעשות ולקיים. והמצוה השניה – היא מצות למוד התורה. על היהודי ללמוד ולשנן גם את חלקי תורה ששכר מכיר. זאת אומרת: כאשר אדם לומד פרשה במקרא, פרק במשנה או בגמרא, או נושא הלכתי שטרם למד ואינו מכיר, מקיים הוא שתי מצוות – הוא לומד לדעת חלק חדש בתורה, ובכך מקיים מצות ידיעת התורה, ועל עצם הלמוד מקיים מצות למוד התורה. ואם הוא משנן חלק בתורה שהוא כבר מכיר – למרות שאינו מחדש ואינו מתקדם – הריהו מקיים מצות למוד התורה.

עמוד ההלכה, רבנו שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, דרש זאת בפרשתנו "ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה". כמה קרוי עשו ציד? בכך שהוא יודע ציד. אך הקשר של יעקב אבינו לתורה, לא תלוי ב'ידיעה', אלא בלמוד! "וייעקב איש תם ישב אהלים" – אהלי שם

בְּדֶרֶךְ הַחֵידָה:

תשובות לפרשת חיי שרה

- מניין שכל אנשי העיר הניחו מלאכתם ובאו לקוֹיָה של שרה אמנו? שניאמר בפסוק בו כתוב שאברהם דבר עם עפרון: "בְּאֲזְנֵי... לְכָל בְּאֵי שֵׁעַר עִירוֹ"
- כמה פעמים מזכר השם "אליעזר" בפרשתנו, בספור הבאת פלה ליצחק? שמו של אליעזר לא מזכר פלל, הוא רק קרוי "העבד" או "האיש"! (שמו מופיע רק פעם אחת בתורה, כאשר אברהם מבקש מה' שיזכה לזרע).

שלחו לנו למייל: zaida@kerenh.org.il או לפקס 03-8004455 ומי שפותר את החידות – נפרסם את השם שלו עם הפתרון בעלון הבא.

שאלות לפרשת תולדות

- הפלשתים רבו על שתי הבארות הראשונות שחפרו עבדי יצחק, ואלו על הבאר השלישית לא רבו. מה דורש על כך רבנו הרמב"ן בפרושו על הפרשה?
- יצחק אבינו חי 180 שנה. מדוע חי אברהם אבינו 175 שנה בלבד?
- על איזה פסוק כותב רש"י: "איני יודע מה מלמדנו"? מה אנחנו צריכים ללמד

מעונינים להנציח את העלון הבא לזכות יקירכם?
צרו איתנו קשר במייל: zaida@kerenh.org.il

רוצים את העלון אצלכם?

שלחו בקשה לדוא"ל zaida@kerenh.org.il ונשלח אליכם!

ת.ד. 257 בני ברק או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655 מס' ח-ן: 339991 קוין הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ד 95-659-804-5 התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 כמו"כ ניתן לתרום בקלות ובמהירות בכל עמדות "נודים פלוס" ברחבי הארץ